

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 284/2022-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ]

[REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Igorom Ribárom, Halenárska 18A, Trnava, proti postupu Okresného súdu Bratislava V v konaní sp. zn. 7T/82/2015 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní sp. zn. 7T/82/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava V **prikazuje** v konaní sp. zn. 7T/82/2015 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** primerané finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Bratislava V **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava V **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 1. marca 2022 a doplnenou 7. júla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Sťažovateľ navrhuje prikázať okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadost'učinenie 1 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že okresný súd rozsudkom č. k. 7T/82/2015 z 26. júla 2017 uznal sťažovateľa vinným z prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 a 2 písm. b) s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona (ďalej len „TZ“) a zločinu týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) TZ, za čo bol sťažovateľovi uložený súhrnný trest odňatia slobody v trvaní 5 rokov a 6 mesiacov. Popri uloženému trestu odňatia slobody bolo sťažovateľovi uložené aj ochranné opatrenie – protitoxikomanické liečenie ústavnou formou. Zároveň bol zrušený rozsudok Okresného súdu Bratislava I č. k. 5T/108/2009 z 5. októbra 2009 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4To/140/2009 zo 14. januára 2010.

3. Krajský súd uznesením č. k. 1To/9/2019 z 15. mája 2019 zrušil rozsudok okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že na okresnom súde bola v jeho trestnej veci podaná obžaloba 2. novembra 2015. V období od 11. februára 2016 do 15. decembra 2021 bolo vo veci nariadených viacero termínov hlavného pojednávania, ktoré boli zrušené z dôvodov na strane sťažovateľa, znalca, karanténnych opatrení, ako aj z dôvodu vznesených námietok zaujatosti voči zákonnej sudkyni zo strany sťažovateľa. Termín hlavného pojednávania bol určený na 2. august 2022.

III.

Postup v konaní

5. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 284/2022 z 28. júla 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu. Podľa § 56 ods. 6 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení

neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd doručil ústavnú sťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie.

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd uviedol, že z dôvodu vznesenej námietky sťažovateľa rozhodol krajský súd, ktorý rozhodnutím č. k. 3Nto/6/2022 z 5. apríla 2022 neodňal trestnú vec zákonnej sudkyňi. Termín nariadený na 2. august 2022 bol zrušený z dôvodu dočasnej práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Termín pojednávania je v súčasnosti nariadený na 30. september 2022. Ďalej tvrdí, že k dĺžke konania prispela aj nepriaznivá pandemická situácia. Podľa názoru okresného súdu sťažovateľ prispel k dĺžke konania, pretože podával opakované námietky zaujatosti voči zákonnej sudkyňi. Sťažovateľovi vytýka, že nevyužil možnosť podať sťažnosť podľa § 55 ods. 3 TP alebo sťažnosť podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Uplatnené primerané finančné zadostučinenie považuje okresný súd za neprimerané a neopodstatnené.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (III. ÚS 171/20).

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

9. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že ide o vec, ktorá z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti a tvorí súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania

sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania pre obvineného (rozsudok ESĽP z 25. 6. 1987 vo veci Bagetta proti Taliansku).

10. Sťažovateľ prispel k celkovej dĺžke trestného konania z dôvodu opakovaných námietok zaujatosti voči zákonnej sudkyňi. Právne predpisy síce uplatňovanie procesných úkonov vrátane námietky zaujatosti pre účely presadzovania nárokov sťažovateľovi umožňujú, avšak tie musia byť dôvodné. Sťažovateľ tiež mohol okresný súd upozorniť na zbytočné prieťahy podstatne skôr.

11. Napokon ústavný súd pristúpil k hodnoteniu tretieho kritéria, a to samotného postupu okresného súdu v namietanom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

12. Ústavný súd posudzoval obdobie od 2. novembra 2015 (podanie obžaloby) do podania ústavnej sťažnosti (1. marca 2022) v trvaní šiestich rokov a štyroch mesiacov. Už len samotná dĺžka konania, osobitne so zreteľom na to, že ide o trestné konanie, opodstatňuje záver o jeho neprimeranej dĺžke. K celkovej dĺžke nepochybne prispelo odročovanie pojednávaní (i) 5. novembra 2020 z dôvodu prekážky na strane znalca, (ii) 25. januára 2021 z dôvodu karantény v ústave na výkon trestu odňatia slobody, (iii) 26. apríla 2021 z dôvodu nariadených mimoriadnych opatrení v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 a (iv) 26. augusta 2021 z dôvodu potreby doručenia nových listinných dôkazov znalcovi pre účely doplnenia znaleckého posudku. Z chronológie úkonov vyplýva, že do trestného konania boli pribratí znalci 19. augusta 2019 a s nezanedbateľným časovým odstupom 26. júna 2020 pre účely vypracovania nového znaleckého posudku na osobu sťažovateľa a poškodenú. V prípade potreby spolupráce so znalcom zostáva zodpovednosť za prípravu veci a rýchle konanie na príslušnom sudcovi (rozsudok ESĽP z 26. 6. 1987 vo veci Capuano proti Taliansku a rozsudok ESĽP z 10. 7. 2001 vo veci Versini proti Francúzsku). Nedostatky spojené so včasným vybavovaním veci dopadajú aj na proces vybavovania námietky zaujatosti. Sťažovateľ 15. decembra 2021 uplatnil námietku zaujatosti voči zákonnej sudkyňi pre procesný postup (súd odmietol vykonať sťažovateľom navrhované doplnenie dokazovania). Krajský súd v Bratislave 1. marca 2022 vrátil spisový materiál okresnému súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti, pretože sa nestotožnil s názorom zákonnej sudkyne, že táto námietka zaujatosti bola vznesená pre procesný postup súdu. Sťažovateľ 4. januára 2022 doručil krajskému súdu prípis k sťažnosti a žiadosti o odňatie a prikázanie veci inému súdu. Zákonná sudkyňa uznesením zo 7. marca 2022 rozhodla o nevyhlúčení z predmetného konania z dôvodu vznesenej námietky zaujatosti sťažovateľa. V súčasnosti sa toto rozhodnutie doručuje procesným stranám a následne bude vec opätovne predložená na krajský súd na rozhodnutie o žiadosti sťažovateľa na odňatie a prikázanie veci inému súdu, resp. po podaní sťažnosti na rozhodnutie o nej. Ústavný súd k uvedenému dodáva, že prejednanie a vybavenie procesných podaní sťažovateľa v trestnom konaní je všeobecný súd povinný uskutočňovať (vykonať) takým spôsobom, aby to nebolo na úkor jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (III. ÚS 12/06).

13. Ústavný súd už viackrát vyslovil, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezjavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Ústavný súd k namietanej pandémie uvádza, že aj počas nej musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, preto aj keď prispela k sťaženiu procesov na súdoch, ani táto nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľa na právoplatne rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021, III. ÚS 57/2022). Pokiaľ ide o sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi príslušného súdu v zmysle § 62 zákona o súdoch a sťažnosti o nečinnosti podľa § 55 ods. 3 TP, tento prostriedok nápravy nemožno považovať za postačujúci a účinný na odstránenie protiprávneho stavu zapríčineného porušením práva na prerokovanie veci v primeranej lehote (I. ÚS 23/06, I. ÚS 182/06, II. ÚS 243/09, III. ÚS 383/2012, obdobne rozsudok ESLP z 12. 6. 2012 vo veci Ištván, Ištvánová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 30289/07, rozsudok ESLP z 22. 11. 2016 vo veci Grešáková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 77164/12).

14. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v namietanom konaní spôsobil vznik zbytočných prietáhov, čím porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou a nesústredenou činnosťou, vo veci konal (§ 133 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

16. Sťažovateľ sa domáha aj primeraného finančného zadosťučinenia 1 000 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). ESLP pri skúmaní neprimeranej dĺžky prietáhov v konaní poskytuje adekvátnu náhradu za porušenie, ku ktorému už došlo (rozsudok z 13. 10. 2009 vo veci Komanický proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 40437/07, rozsudok ESLP z 25. 6. 2013 vo veci Sika proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 1640/07). Ústavný súd v okolnostiach veci považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v ním navrhovanej výške 1 000 eur.

17. Sťažovateľ má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a doplnenie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 10,87 eur spolu s 20 % DPH (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004

Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 460,90 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2022

Peter Straka
predseda senátu